

Optymizm pedagogiczny jako wymiar profesjonalizmu nauczycielek edukacji wczesnoszkolnej.

Głównym celem prezentowanej pracy była eksploracja subiektywnej wizji rzeczywistości zawodowej nauczycielek edukacji wczesnoszkolnej, skoncentrowana na zapoznaniu się z ich perspektywą widzenia roli i znaczenia tego zawodu w kontekście jego profesjonalizacji oraz optymizmu pedagogicznego jako jednego z wymiarów profesjonalizmu. Ustalenie celu badawczego zdeterminowało przyjęcie określonego paradygmatu badawczego, metodologii i metod badawczych. Aby możliwe stało się poznanie perspektywy nauczycielek, niezbędne było przyjęcie paradygmatu jakościowego.

Praca składa się z dwóch części: teoretycznej i empirycznej. Część teoretyczną rozpoczyna przegląd literatury traktującej o nauczycielu i nauczycielu edukacji wczesnoszkolnej. Ta ostatnia grupa stanowiła dla autorki dysertacji przedmiot zainteresowań badawczych. W rozdziale pierwszym przedstawiono analizy koncepcji, ujęć i poglądów. Ich dobór był podyktowany potrzebą ukazania specyfiki zawodu nauczyciela, a w szczególności nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej. Drugi rozdział części teoretycznej zogniskowany jest wokół zagadnień profesjonalizmu. Rozpoczęto go ogólnymi rozważaniami terminologicznymi, przedstawiono analizy wybranych koncepcji i ujęć, omówiono te odnoszące się do profesjonalizmu zawodu nauczyciela. Następnie na podstawie ich analizy zaproponowano główne wyznaczniki (wymiarzy) profesjonalizmu nauczycielskiego i omówiono je w nawiązaniu do aktualnych teorii i badań. Ostatni rozdział części teoretycznej to przybliżenie zagadnienia optymizmu, jego ujęć teoretycznych i wybranych koncepcji. Podjęto próbę nakreślenia przenikania pojęcia optymizmu do pedagogiki i edukacji wczesnoszkolnej. Część teoretyczną zakończono rozważaniami nad poszukiwaniami definicji optymizmu pedagogicznego.

Część empiryczna zrealizowana w ramach paradygmatu interpretatywnego zawiera cztery rozdziały. Pierwszy z nich to podstawy metodologiczne badań własnych, w którym zaprezentowano przyjęty paradygmat badawczy, opisano proces planowania oraz przebieg badań, wskazano również na pojawiające się trudności i ograniczenia. Następnie w rozdziale piątym zaprezentowano rekonstrukcję definicji roli nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej, w wyniku analiz i interpretacji wypowiedzi badanych wyłoniono wzorzec nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej. Składa się na niego zestawienie opisów istotnych właściwości, uznanych za najbardziej specyficzne i charakterystyczne, a wśród nich: wszechstronna wiedza i gruntowne, wielokierunkowe przygotowanie zawodowe – taki nauczyciel powinien

charakteryzować się wieloma talentami (plastycznymi, muzycznymi, organizacyjnymi), predyspozycje do pracy z małym dzieckiem, czyli pozytywne i optymistyczne nastawienie, cierpliwość, wyrozumiałość, życzliwość, a także pomysłowość, kreatywność i otwartość na nowe pomysły, pasja, przyjazną aparycję i umiejętność prawidłowej artykulacji oraz wiarę w siebie i swoje możliwości, określaną przez nauczycielki jako pewność siebie. W rozdziale szóstym zaprezentowano wizję profesjonalizmu nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej wynikającej z narracji badanych. Okazało się, że dla badanych profesjonalizm nauczyciela ma wiele wymiarów, wśród wyróżnionych pojawiają się: wszechstronna wiedza, kompetencje miękkie (w tym umiejętności współpracy z rodzicami i innymi nauczycielami), całościowy rozwój i doksztalcanie, pasja i powołanie, dążenie do wysokich standardów, umiejętność zbilansowania życia zawodowego i osobistego oraz wysoka samoocena. Dla nauczycielek edukacji wczesnoszkolnej najważniejszym przejawem – wymiarem – ich profesjonalizmu jest ich wiedza, przede wszystkim merytoryczne i metodyczne przygotowanie do pracy w zawodzie.

Rozdział siódmy to prezentacja optymizmu i optymistycznego pedagogicznego w ujęciu badanych nauczycielek edukacji wczesnoszkolnej oraz próba odniesienia się do umiejscowienia optymizmu pedagogicznego jako wymiaru profesjonalizmu nauczycielek edukacji wczesnoszkolnej.

W przedstawionych badaniach dane uzyskane z wywiadów pozwoliły na wyjście poza ramy prekonceptualizacji (wynikającej z kwerendy literatury przedmiotu) i odkrycie elementów dotychczas nieopisanych, nowych dla eksplorowanych zagadnień – tak jak na przykład definiowanie pojęć *optymizm* czy *optymizm pedagogiczny* przez nauczycielki edukacji wczesnoszkolnej.

Badane nauczycielki w różny sposób postrzegają i wypełniają swoją rolę zawodową, charakteryzuje je inne postrzeganie roli nauczyciela i ucznia oraz inne podejście do swoich obowiązków, co przełożyło się na propozycję typologii nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej. Wyróżniono w niej: entuzjastę, nauczyciela z pasją, innowatora, eksperta – autorytet, opiekuna i siłaczkę. Oczywiście typologia ma charakter propozycji i wymaga dalszej konceptualizacji.

Pracę zamyka podsumowanie, w którym sformułowano i przedstawiono ogólne wnioski oraz przedstawiono wskazówki dotyczące ulepszania systemu kształcenia nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej.

Ewa Szwarcowa Bielis